

ONZE GENEESHEREN IN DIENST VAN ONZE GEZONDHEID

OORZAKEN VAN DE VOORTIJDIGE PENSIOENEN EN VAN DE STERFTE BIJ DE SPOORMANNEN

Waarom sterven de spoor mannen? Waarom worden velen onder hen voortijdig op pensioen gesteld? Dat zijn nu eens twee vragen waarin wij belang stellen, wij en onze gezinnen. Daarom danken wij Dr Daenen, die gewoonlijk het dokterspraatje in ons tijdschrift verzorgt, voor het feit dat hij dit onderwerp, in 1956, voor een onderzoek heeft voorgelegd aan de Internationale Unie der Geneeskundige Diensten van de Spoorwegen (U.I.M.C.); het stemt ons tevens gelukkig dat het Bestendig Comité van deze vereniging het probleem heeft willen plaatsen op de dagorde van het achtste congres, dat van Luzern (september 1959).

De geneesheren van onze Sociale Werken genieten sedert lang een flink gehoor bij hun buitenlandse collega's. Meer dan eens werd een Belg aangeduid als verslaggever van een U.I.M.C.-congres. Met het oog op de zitting van Luzern, werd Dr Daenen belast met het opstellen van de vragenlijsten, met het groeperen van de inlichtingen die van een twintigtal spoorwegadministraties ontvangen werden, met het trekken van de eerste besluiten. Gans het omvangrijke synthesewerk dat er uit voortvloeide, maakt het voorwerp uit van een mooie brochure van 216 bladzijden, die het U.I.M.C. heeft uitgegeven voor de werkzaamheden van zijn congres, tot voorlichting tevens van al degenen die belang stellen in de gezondheid der spoor mannen en, tenslotte, in het voordeel van deze laatsten en van hun gezinnen.

Wat vinden wij zoal in deze brochure? Tal van belangwekkende gegevens die wij hierna zullen trachten samen te vatten.

Pensioenstelsels

Het was niet mogelijk de oorzaken van de voortijdige pensioenen op te zoeken zonder zich vooraf nauwkeurige begrippen eigen te maken over de verschillende pensioenstelsels in de geraad-

pleegde administraties. Vier overzichtelijke tabellen en commentaren doen de overeenstemming en het verschil van het ene tot het andere net uitschijnen. De voortijdige oppensioenstelling wordt bij de grote meerderheid der spoorwegadministraties maar toegestaan indien de bediende ongeschikt is, niet alleen voor zijn gewoon ambt, maar tevens voor elke andere bediening. Enkele voortijdige pensioenen worden niet toegekend om geneeskundige redenen, maar kunnen afhangen van andere elementen. Zekere stelsels zetten de bedienden ertoe aan hun pensioen aan te vragen vóór de normale leeftijdsgrens; andere om te werken tot de limiet van hun mogelijkheden. Wie de tabellen, grondig onderzoekt, bemerkt nog een hoop andere bijzonderheden, maar het valt dadelijk in 't oog dat het pensioenstelsel der Belgische spoor mannen de sociale geest van onze Maatschappij eer aandoet.

Actieve en gepensioneerde bedienden

Het verslag maakt vervolgens, in de vorm van tabellen en grafieken, een vergelijking tussen het aantal der actieve en der gepensioneerde bedienden. Al degenen die tot de grote familie der spoor mannen behoren, zijn verdeeld, de eersten in leeftijdsgroepen van vijf jaar, de tweeden volgens de wijzen van oppensioenstelling (facultatieve, verplichte pensioenen en pensioenen toegekend om geneeskundige redenen).

Wat, bovendien, de evolutie van het aantal gepensioneerden betreft, stellen andere gecommentarieerde grafieken de lezer in staat zich vlug rekenschap te geven van de toestand van het personeel van een spoorwegnet uit het gezichtspunt van de gemiddelde leeftijd, van de vooruitzichten van oppensioenstellingen, alsook van de waarschijnlijke evolutie van het aantal der gepensioneerde bedienden voor de komende jaren. Wij vernemen aldus dat alleen de N.M.B.S., sedert vier jaar, meer overleden, dan nieuwe gepensioneerden telt. Deze toestand vloeit voort uit verscheidene oorzaken; onder deze kunnen wij de nadruk leggen op de inspanningen uitgeoefend door alle diensten om die bedienden nog te laten werken welke ondanks een licht wankele gezondheid bekwaam blijven om zekere functies naast hun werkmakkers uit te oefenen.

Een merkwaardig statistisch onderzoek

Na een beknopte uiteenzetting over bijzondere, niet-geneeskundige elementen, die het aantal voortijdige pensioenen kunnen beïnvloed hebben, behandelt de verslaggever de kern van de zaak. Hij gaat niet uit van indrukken, noch van ongegronde beweringen, noch van statistieken die ouder zijn dan die welke in gemeen overleg opgesteld werden.

Er bestonden ongetwijfeld, hier en daar, statistieken die, naargelang de netten die ze bijhielden, min of meer gedetailleerd waren, maar ze waren opgesteld volgens verschillende criteria, zodat het onmogelijk was zich objectief ervan te bedienen voor een gezamenlijk werk. Het ging er om te kunnen werken op documenten die overal op dezelfde wijze in dezelfde geestesgesteldheid waren opgesteld.

De geneesheren die belast zijn met het treffen van de beslissingen tot oppensioenstelling, hebben, sedert 1 januari 1957, door tussenkomst van de U.I.M.C. op talrijke netten voor elke gepensioneerde een steekkaart opgesteld, waarop zij al

de nuttige inlichtingen vermelden; voor elke overleden bediende wordt eveneens een gelijkaardige steekkaart opgemaakt. Dank zij deze documenten, die in een mooie geest van solidariteit opgesteld worden, was het mogelijk de oorzaken van de voortijdige pensioenen en van de sterfte bij de spoorwegen te bestuderen op ongeveer een miljoen spoor mannen! Voor de meesten onder hen, kon de studie per beroep, per leeftijdsgroep, per streek uitgevoerd worden en dat voor al de voorkomende ziekten. Verbaast het u dan te vernemen dat er 80 tabellen en 40 grafieken nodig waren om de uitslagen over de eerste twaalf maanden van dit ruim onderzoek in het licht te stellen?

Welke ziekten treffen ons het meest?

Ofschoon er overeenstemming bestaat tussen de uitslagen die in het grootste deel der administraties op een belangrijk effectief werden aangetekend, acht de verslaggever het evenwel onvoorzichtig uitdrukkelijke gevolgtrekkingen te maken op grond van statistieken van een enkel jaar. Hij wenst, heel wijs, dat de studie zou voortgezet worden ten einde alzo de uitslagen van het jaar 1957 te bevestigen of te ontzenuwen. In afwachting kunnen wij aanstippen:

- 1) Dat zekere uitslagen in tegenspraak zijn met algemeen gangbare meningen: zo vinden we, in 1957, de sterfgevallen wegens hartaandoeningen niet hoofdzakelijk bij de categorie van bedienden die sommigen het meest blootgesteld wanen aan stoornissen in de bloedsomloop;
- 2) Dat de ziekten van de bloedsomloop (infarct van de hartspeer, aandoeningen van de kroonslagaders, angina pectoris, stoornissen in de hersenbloedvaten, enz.) en de kwaadaardige gezwellen de meest voorkomende oorzaken schijnen te zijn van de sterfte en de voortijdige oppensioenstelling der spoorwegbedienden. Bij de N.M.B.S. waren, op de 204 sterfgevallen die in 1957 te wijten waren aan ziekte, 98 toe de schrijven aan hart- en bloedvataandoeningen (waaronder meer dan 50 schielijke overlijdens) en 58 aan de kanker. Bovendien, waren er 162 voortijdige oppensioenstellingen voor de eerste oorzaak en 13 voor de tweede, op een totaal van 385. Laten wij ook vermelden dat de veelvuldigheid van deze ziekten nog toeneemt naarmate men van de landen uit het Middellandse Zeegebied naar de noordse landen omhoogtrekt. Deze constatacie kan, vooral wat de kwaadaardige gezwellen betreft, belangrijk zijn voor het opzoeken van de oorzaken van de kanker. Hetzelfde geldt voor het logisch verband dat er schijnt te bestaan tussen het alcoholisme en de kanker: in algemene regel, brengt de kanker het meest verwoestingen aan daar, waar het alcoholisme het veelvuldigst voorkomt.

Waar staan wij ten opzichte van de anderen?

Telkens als men het sterftecijfer van de burgerlijke bevolking van een land vergelijkt met dat van de spoor mannen, gepensioneerd inbegrepen, constateert men dat het sterftecijfer der spoor mannen lager is dan dat van de rest der bevolking.

Het verslag herinnert ons eraan dat de longtering, dank zij de voorbehoedmaatregelen, veel minder voorkomt bij de Belgische spoor mannen dan bij de burgerlijke bevolking.

Het sterftecijfer wegens kanker schijnt niet hoger te zijn onder ons dan in het gehele land.

Daarentegen, hebben de spoor mannen, die ongeveer vijftig jaar oud zijn, in 1957, een zwaardere tol betaald aan de hartaandoeningen dan hun landgenoten die even oud waren als zij. Dit verschijnsel is, grotendeels, te wijten aan de geestesspanning die dodelijk is voor velen onder ons — meestal intellectuelen — die zeer vaak een zittende dienst uitoefenen waarvan zij de zware verantwoordelijkheid ter harte nemen. Om deze gesel te bekampen, zou hier en daar de menselijke omgang en de organisatie van het werk moeten verbeterd worden; de bedreigden zouden ook moeten ingelicht worden over hun behoefte aan ontspanning, open lucht, oordeelkundige voeding opdat zij beter het hoofd zouden kunnen bieden aan de eisen van het moderne leven en aan hun beroepszorgen.

Een flinke stap voorwaarts in ons voordeel

De verslaggever wil geen oplossingen voorstellen voor alle problemen die opgeworpen werden door het vraagstuk der pensioenen; maar hij meent dat, op dit gebied, te veel beweringen geuit worden die geen steek houden in het licht van de uitsla-

gen van een ernstige ontleding. Hij wenst dat al wat tot nog toe gedaan werd, zou beschouwd worden als het vertrekpunt voor een studie van langere duur waaraan administratieve ambtenaren, actuarissen, technische ambtenaren en geneesheren hun medewerking zouden verlenen, medewerking waarvan men het belang niet hoeft te onderstrepen aangezien het hier gaat om problemen die de mens zelf aanbelangen. Juiste en omstandige statistieken, die overal met eenzelfde doel bijgehouden worden, zullen een klare kijk op de zaak bezorgen aan al degenen die de pensioenvraagstukken onder hun bevoegdheden hebben en zullen tevens toelaten tal van onheilen te voorkomen.

Dat is, samengevat, het eerste der vier besluiten van het verslag. Andere behelzen:

- De aanpassing van de arbeider aan zijn werk en van het werk aan de arbeider, zonder welke een goede gezondheid niet mogelijk is;
- De middelen tot voorkoming van de meest frequente en, tevens van de ergste ziekten. Zij zullen het voorwerp uitmaken van « dokterspraatjes » die, binnenkort, in ons tijdschrift zullen verschijnen (1).

Het Congres van Luzern heeft Dr Daenen gefeliciteerd voor het omvangrijk werk dat hij heeft moeten leveren, en heeft in zijn eindresoluties het essentiële van de besluiten van het verslag gepubliceerd in termen die aangepast zijn aan het internationaal karakter van de U.I.M.C.

Laten wij hier, tenslotte, nog aan toevoegen dat Dr Daenen heeft kunnen rekenen op de medewerking van de hoofd-geneesheer van een grote Amerikaanse spoorwegmaatschappij. Hij kon aldus een uiteenzetting geven over de pensioenstelsels van de meer dan 1.600.000 spoor mannen die in al de maatschappijen van de V.S.A. benut worden.

(1) Wij verwijzen hier naar het artikel over de kanker dat Dr Daenen in ons nummer van november 1959 reeds publiceerde.

